

Soortformulieren Vogels

Algemene opmerkingen:

Noot 1: Geluidsoverlast en vervuiling door uitwerpselen meegenomen als effecten op ecosysteemdiensten bij IC (score 1).

Basisinformatie

Nederlandse soortnaam: Nijlgans

Wetenschappelijke naam: *Alopochen aegyptiacus*

Soortgroepsecretaris / beoordelaar: Chris van Turnhout

Onderdeel I. Risiconiveau

Ia) Impact op biodiversiteit

Score (0 / 1 / 2 / 3): 1

Uitleg en onderbouwing: In Zuid-Afrika is voor verschillende gebieden een negatief effect van de Nijlgans op het broedsucces van een inheemse sperwersoort beschreven. De productiviteit van de sperwer halveerde, als gevolg van het koloniseren van hun nesten. Verder zijn geen negatieve effecten van Nijlganzen op populatieniveau van andere soorten aangetoond. In Nederland is in twee lokale studies naar mogelijke populatie-effecten gekeken, maar werden geen negatieve effecten van Nijlganzen op andere soorten gevonden. Hiervoor bestaan ook op landelijke schaal geen aanwijzingen. Een breed opgezette studie naar mogelijke effecten in de gematigde klimaatzone van NW-Europa ontbreekt tot dusverre. Wel zijn er anekdotische waarnemingen van Nijlganzen die inheemse soorten van hun nesten verjagen, en van ander agressief interspecifiek gedrag, dus het bestaan van negatieve populatie-effecten is niet uit te sluiten.

Hybriden met inheemse soorten zijn gewoonlijk onvruchtbaar en concurrentie om voedsel (grasland) is onwaarschijnlijk.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Curtis et al. 2007, Gyimesi & Lensink 2010

Ib) Impact op ecosystemen

Score (0 / 1 / 2 / 3): 1

Uitleg en onderbouwing: Ruiconcentraties van Nijlganzen kunnen in theorie via hun uitwerpselen eutrofiëringsproblemen in voedselarme wateren en vervuiling in alle typen wateren (blauwalgen) veroorzaken. Hiervoor ontbreken echter bewijzen, deels omdat eventuele effecten ondergeschikt zullen zijn aan vergelijkbare problemen die Canadese Ganzen of (inheemse) Grauwe Ganzen veroorzaken.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Gyimesi & Lensink 2010

Ic) Impact op ecosystemendiensten

Score (0 / 1 / 2 / 3): 0

Uitleg en onderbouwing: Er is geen informatie beschikbaar over effecten op ecosystemendiensten van natuurgebieden. Vervuiling met uitwerpselen van openbare wegen of zwemwateren zal incidenteel plaatsvinden, maar is in de praktijk geen probleem van betekenis.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Gyimesi & Lensink 2010

Id) Overige schade

Korte beschrijving van de overige schade:

Nijlganzen kunnen landbouwschade veroorzaken, door foerageren op of vertrappen van landbouwgewassen (o.a. grasland en graan). Schade wordt in niet geregistreerd; soort mag op basis van art 67 FF-wet worden bestreden; registratie van schade vindt daarom niet plaats; tenzij in samenhang met een andere (herbivore) soort. Vanwege het ontbreken van cijfers is op basis van eigenschappen van de soort een schatting van schade opgesteld; schade lijkt toe te nemen.

Voor het optreden van Nijlganzen als vector van aviaire influenza bestaan geen aanwijzingen.

Er bestaat een risico op aanvaringen met vliegtuigen, gezien lichaamsgrootte en groepsgedrag.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Gyimesi & Lensink 2010; Lensink 2010

NB. Onderdeel II t/m IV: Niet van toepassing vanwege lage risicoscores bij Ia-c.

Onderdeel V. Andere lidstaten

Vraag 14: Wordt verwacht dat andere lidstaten de soort voordragen?

Nee

Ja

Broncodering: DOP

Onderdeel VI. NL-Lijst

Vraag 15: Voordragen voor NL-Lijst?

Nee

Ja

Geef een onderbouwing: Gezien hierboven beschreven overige schade.

Vertegenwoordigers van Sovon onthouden zich van standpunt/antwoord op deze vraag, omdat het primair een beleidsmatige beslissing is.

Broncodering: DOPM

Literatuurlijst

Gyimesi, A. & R. Lensink, 2010. Risk analysis of the Egyptian Goose in The Netherlands. Report nr. 10-029, Bureau Waardenburg. Culemborg.

Lensink, R., 2010. Gewassschade door nijlganzen, nu en in de toekomst; een schatting op basis van voedselopname en schadecijfers. Rapport 10-154, Bureau Waardenburg, Culemborg.

Basisinformatie

Nederlandse soortnaam: Indische Gans
Wetenschappelijke naam: *Anser indicus*

Soortgroepsecretaris / beoordelaar: Chris van Turnhout

Onderdeel I. Risiconiveau

Ia) Impact op biodiversiteit

Score (0 / 1 / 2 / 3): 2

Uitleg en onderbouwing: Mede op basis van onderzoek aan Grauwe Ganzen is het aannemelijk te maken dat ook Indische Ganzen (indirecte) negatieve effecten op bijvoorbeeld moeras- en rietvogelsoorten kunnen veroorzaken, in geval van sterke populatietoename in de toekomst (zie verder 1b). Er zijn geen aanwijzingen dat hybridisatie een serieuze bedreiging vormt voor inheemse ganzensoorten.

Broncodering: RA NL
Gebruikte literatuur: SOVON 2011

Ib) Impact op ecosystemen

Score (0 / 1 / 2 / 3): 2

Uitleg en onderbouwing: Net zoals Grauwe en Grote Canadese Ganzen kunnen Indische Ganzen in principe, bij grootschalige vestiging in Hoog Nederland, schade veroorzaken in natuurgebieden door eutrofiëring van voedselarme wateren. Het intensief begrazen en betreden van moerassen en oevervegetaties leiden er toe dat deze in kwaliteit worden aangetast of verdwijnen. Herstel kan in principe plaatsvinden na verwijderen populatie, uitgaande van aanwezigheid van zaadbank.

Broncodering: RA NL
Gebruikte literatuur: SOVON 2011

Ic) Impact op ecosystemendiensten

Score (0 / 1 / 2 / 3): 2

Uitleg en onderbouwing: Overeenkomstig de overlast in het buitenland beschreven voor Grote Canadese Ganzen (vervuiling van parken, golfbanen, bedrijventerreinen en drinkwaterreservoirs) zou dat in theorie ook bij Indische Ganzen kunnen plaatsvinden in geval van sterke populatiegroei in de toekomst.

Broncodering: RA NL
Gebruikte literatuur: SOVON 2011

Id) Overige schade

Korte beschrijving van de overige schade: In theorie schade aan landbouwgewassen, verspreiding van pathogenen en aviaire influenza. Er bestaat een risico op aanvaringen met vliegtuigen, gezien lichaamsgrootte en groepsgedrag.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: SOVON 2011

Onderdeel II.

Handelingsperspectief voor beperken / voorkomen van introductierisico

---

Vraag 2: Pathways aanwezig?

Nee, ook in het verleden niet

Vroeger wel maar nu niet meer

Ja

Onbekend (geen enkele aanwijzing)

Bij antwoord 'Ja', benoem de belangrijkste pathways hieronder (max. 4).

Vraag 3: Kan het introductierisico technisch gezien kan worden teruggebracht? (per pathway)

Pathway 1: 2.3 Botanische tuinen / dierentuinen / aquaria

Nee, want:

Gedeeltelijk, door: Aanscherping van de regels en/of het verhogen van de controle op het houden van deze soort, met name wanneer het om collecties in de open lucht gaat.

Ja, door:

Pathway 2: 6.1 Grensoverschrijdende natuurlijke verspreiding

Nee, want: Grote populaties in Nederland en in omliggende landen aanwezig.

Gedeeltelijk, door:

Ja, door:

Pathway 3: 2.4 Huisdieren / soorten in aquaria of terraria

Nee, want:

Gedeeltelijk, door: Betere voorlichting over risico's, maar moeilijk te voorkomen.

Ja, door:

Vraag 4: Negatieve impact risico beperkende maatregelen

Score (0 / 1 / 2 / 3 / 4): 3

Korte beschrijving effecten per pathway (max. 4):

Pathway 1: Eigenaren van waterwildcollecties, handelaren, handhavende diensten

Pathway 2: Niet van toepassing

Pathway 3: Handelaren en eigenaren.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: SOVON 2011

Onderdeel III. Handelingsperspectief voor eliminatie en beheer

---

III a) Mate van aanwezigheid

Vraag 5: Mate van aanwezigheid

Nee

Ja, op maximaal enkele lokale plekken in Nederland

Ja, regionaal

Ja, wijdverspreid

Geef een korte toelichting: **Indische Ganzen zijn op tientallen locaties in Nederland aanwezig, maar het aantal concentraties is vooralsnog beperkt. Met name langs de Nederrijn en Lek worden concentraties van Indische Ganzen waargenomen.**

Broncodering: **RA NL**

Gebruikte literatuur: **SOVON 2011**

III b) Eliminatie (verwijderen populatie(s) uit natuur)

Vraag 7: Is eliminatie mogelijk?

Nee, waarom niet:

Ja, noem de mogelijke maatregelen: **Vangen en doden tijdens de rui, zowel volwassen als hun jongen; buiten ruitijd afschot.**

Broncodering: **RA NL**

Gebruikte literatuur: **SOVON 2011**

Vraag 8: Schatting eliminatiekosten

< €100.000

€100.000 – €1.000.000

> €1.000.000

Geef hierbij een korte uitleg: **Aantal locaties waar ingegrepen moet worden is vooralsnog relatief beperkt.**

Broncodering: **RA NL**

Gebruikte literatuur: **SOVON 2011**

Vraag 9: Omvang ongewenste bijeffecten eliminatie

Score (0 / 1 / 2 / 3 / 4): **3**

Geef een korte beschrijving van de effecten:

Milieuvervuiling:

Verstoring ecosysteem / inheemse soorten:

Maatschappelijke onrust: **3: Vergassen van ganzen en grootschalig afschot stuit op grote maatschappelijke weerstand (zowel bij breed publiek als belangenorganisaties), maar is bij deze soort in ruimte relatief beperkt.**

Andere bijeffecten, namelijk:

Broncodering: **RA NL**

Gebruikte literatuur: **SOVON 2011**

III c) Beheer (minimaliseren van de impact)

Vraag 10: Kan de soort beheerd worden?

Nee, want:

Gedeeltelijk, met name naar de volgende gebieden en door de volgende maatregelen:

Ja, met name door de volgende maatregelen: **De meest effectieve manieren van populatiebeheer zijn het doden van volwassen broedende dieren en eventueel habitatbeheer. Het doden van vogels om aantallen onder controle te houden vergt een voortdurende, jaarlijkse inspanning.**

Broncodering: **RA NL**

Gebruikte literatuur: **SOVON 2011**

Vraag 11: Schatting jaarlijkse beheerkosten

< €100.000

€100.000 – €1.000.000

> €1.000.000

Geef hierbij een korte uitleg: **Kosten voor afschot en andere populatiemaatregelen. Aantal locaties waar ingegrepen moet worden vooralsnog relatief beperkt.**

Broncodering: **DOP**

Vraag 12: Omvang ongewenste bijeffecten beheer

Score (0 / 1 / 2 / 3 / 4): **2**

Geef een korte beschrijving van de effecten:

Milieuvervuiling:

Verstoring ecosysteem / inheemse soorten:

Maatschappelijke onrust: **2: Vergassen van ganzen en grootschalig afschot stuit op grote maatschappelijke weerstand (zowel bij breed publiek als belangenorganisaties). Lager gescoord dan bij eliminatie (vraag 9) vanwege kleinere schaal waarop ingegrepen wordt ('onder de radar').**

Andere bijeffecten, namelijk:

Broncodering: **RA NL**

Gebruikte literatuur: **SOVON 2011**

Onderdeel IV. Positieve effecten

Vraag 13: Positieve effecten voor inheemse natuur groter dan negatieve effecten?

Nee

Ja

Geef een korte toelichting: **Geen aanwijzingen.**

Broncodering: **DOP**

Onderdeel V. Andere lidstaten

Vraag 14: Wordt verwacht dat andere lidstaten de soort voordragen?

Nee

Ja

Indien ja, benoem de lidstaten en reden: **Mogelijk omringende landen vanwege concentraties van Indische ganzen.**

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: SOVON, 2011

Onderdeel VI. NL-Lijst

Vraag 15: Voordragen voor NL-Lijst?

Nee

Ja

Geef een onderbouwing: **Gezien hierboven beschreven risico's.**

Vertegenwoordigers van Sovon onthouden zich van standpunt/antwoord op deze vraag, omdat het primair een beleidsmatige beslissing is.

Broncodering: DOPM

Literatuurlijst

Curtis, O.E., P.A. Hockey & A. Koeslag, 2007. Competition with Egyptian Geese *Alopochen aegyptiaca* overrides environmental factors in determining productivity of black sparrowhawks *Accipiter melanoleucus*. *Ibis* 149: 502–508.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2011. Risicoanalyse van geïntroduceerde ganzensoorten in Nederland. SOVON-informatierapport 2010-06. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Basisinformatie

Nederlandse soortnaam: Grote Canadese Gans

Wetenschappelijke naam: *Branta canadensis*

Soortgroepsecretaris / beoordelaar: Chris van Turnhout

Onderdeel I. Risiconiveau

Ia) Impact op biodiversiteit

Score (0 / 1 / 2 / 3): 2

Uitleg en onderbouwing: Mede op basis van onderzoek aan Grauwe Ganzen is het aannemelijk te maken dat ook Grote Canadese Ganzen (indirecte) negatieve effecten op bijvoorbeeld moeras- en rietvogelsoorten (kunnen) veroorzaken (zie verder 1b). In Zuid-Holland bovendien aanwijzingen voor verdwijnen weidevogels als gevolg van grootschalige vraat door ganzen, maar er zijn ook onderzoeken die geen (negatieve) effecten vinden. Er zijn geen aanwijzingen dat hybridisatie een serieuze bedreiging vormt voor inheemse ganzensoorten.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: SOVON 2011; Lensink et al. 2009

Ib) Impact op ecosystemen

Score (0 / 1 / 2 / 3): 2

Uitleg en onderbouwing: Grote Canadese Ganzen kunnen schade veroorzaken in natuurgebieden door eutrofiëring van voedselarme wateren (o.a. vennen). Het intensief begrazen en betreden van moerassen en oevervegetaties leiden er toe dat deze in kwaliteit worden aangetast of verdwijnen. Herstel kan in principe plaatsvinden na verwijderen populatie, uitgaande van aanwezigheid van zaadbank. Mogelijk ook een risico op het verspreiden van de exoot *Watercrassula* door Grote Canadese ganzen, gezien het voorkomen in vennen.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: SOVON 2011; Provincie Noord-Brabant 2015.

Ic) Impact op ecosystemendiensten

Score (0 / 1 / 2 / 3): 2

Uitleg en onderbouwing: In het buitenland (Groot-Brittannië en Verenigde Staten) zorgen Grote Canadese Ganzen voor overlast door vervuiling van parken, golfbanen, bedrijventerreinen en drinkwaterreservoirs. Dit ligt ook voor Nederland in de lijn van de verwachting.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: SOVON 2011

Id) Overige schade

Korte beschrijving van de overige schade: Grote Canadese Ganzen veroorzaken schade aan landbouwgewassen. Omdat de schade aan landbouwgewassen door exoten niet wordt vergoed, is de omvang en trend onvoldoende bekend, maar waarschijnlijk inmiddels behoorlijk omvangrijk. Ganzen en andere watervogels vormen een natuurlijk reservoir voor verschillende pathogenen. Deze kunnen bij de mens onder andere diarree, voedselvergiftiging en zwemmerseczeem veroorzaken. Ganzen kunnen een rol spelen bij de verbreiding van het hoog pathogene aviaire influenza, al zijn er nog geen aanwijzingen hiervoor in het geval van Grote Canadese Ganzen. Er bestaat een risico op aanvaringen met vliegtuigen, gezien lichaamsgrootte en groepsgedrag.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: SOVON 2011; Lemaire & Wiersma 2011

Onderdeel II.

Handelingsperspectief voor beperken / voorkomen van introductierisico

---

Vraag 2: Pathways aanwezig?

Nee, ook in het verleden niet

Vroeger wel maar nu niet meer

Ja

Onbekend (geen enkele aanwijzing)

Bij antwoord 'Ja', benoem de belangrijkste pathways hieronder (max. 4).

Vraag 3: Kan het introductierisico technisch gezien kan worden teruggebracht? (per pathway)

Pathway 1: 6.1 Grensoverschrijdende natuurlijke verspreiding

Nee, want: Grote populaties in Nederland en in omliggende landen aanwezig.

Gedeeltelijk, door:

Ja, door:

Pathway 2: 2.3 Botanische tuinen / dierentuinen / aquaria

Nee, want:

Gedeeltelijk, door: Aanscherping van de regels en/of het verhogen van de controle op het houden van deze soort, met name wanneer het om collecties in de open lucht gaat.

Ja, door:

Pathway 3: 2.4 Huisdieren / soorten in aquaria of terraria

Nee, want:

Gedeeltelijk, door: Betere voorlichting over risico's, maar moeilijk te voorkomen.

Ja, door:

Vraag 4: Negatieve impact risico beperkende maatregelen

Score (0 / 1 / 2 / 3 / 4): 3

Korte beschrijving effecten per pathway (max. 4):

Pathway 1: Niet van toepassing.

Pathway 2: Eigenaren van waterwildcollecties, handelaren, handhavende diensten.

Pathway 3: Handelaren en eigenaren.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: SOVON 2011

Onderdeel III. Handelingsperspectief voor eliminatie en beheer

---

III a) Mate van aanwezigheid

Vraag 5: Mate van aanwezigheid

Nee

Ja, op maximaal enkele lokale plekken in Nederland

Ja, regionaal

Ja, **wijdverspreid**

Geef een korte toelichting: **Grote Canadese Ganzen broeden inmiddels in grote delen van Laag Nederland en het rivierengebied, en meer lokaal ook op de hoge zandgronden.**

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: SOVON 2011

III b) Eliminatie (verwijderen populatie(s) uit natuur)

Vraag 7: Is eliminatie mogelijk?

Nee, waarom niet:

Ja, noem de mogelijke maatregelen: **Vangen en doden tijdens de rui, zowel adulten als hun jongen; buiten ruitijd afschot.**

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: SOVON 2011; Hornman et al. 2015

Vraag 8: Schatting eliminatiekosten

< €100.000

€100.000 – €1.000.000

> €1.000.000

Geef hierbij een korte uitleg: **Ingrijpen moet in ruimte en tijd zeer intensief plaatsvinden, gezien de wijdverbreidheid van de soort en kolonisatiemogelijkheden vanuit buitenland.**

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: SOVON, 2011

Vraag 9: Omvang ongewenste bijeffecten eliminatie

Score (0 / 1 / 2 / 3 / 4): **4**

Geef een korte beschrijving van de effecten:

Milieuvervuiling:

Verstoring ecosysteem / inheemse soorten: **2: Bij bestrijdingsacties in Vogelrichtlijngebieden (bijvoorbeeld Krammer-Volkerak) bestaat het risico op verstoring van watervogels die tot de Natura 2000 doelstellingen behoren.**

Maatschappelijke onrust: **4: Vergassen van ganzen en grootschalig afschot stuit op grote maatschappelijke weerstand (zowel breed publiek als belangenorganisaties).**

Andere bijeffecten, namelijk:

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: SOVON 2011

III c) Beheer (minimaliseren van de impact)

Vraag 10: Kan de soort beheerd worden?

Nee, want:

Gedeeltelijk, met name naar de volgende gebieden en door de volgende maatregelen: **De meest effectieve manier van populatiebeheer op de korte termijn is het doden van volwassen broedende dieren. Het doden van vogels om aantallen onder controle te houden vergt een zeer forse en voortdurende, jaarlijkse inspanning. Habitatbeheer, door middel van het ongeschikt of onbereikbaar maken van opgroei-habitat als beperkende factor, is een meer permanente en duurzame maatregel om (lokaal) het aantal ganzen te reduceren. Echter, de mogelijkheden hiervoor zijn in Nederland beperkt en bovendien is de soort erg opportunistisch. Methoden om schade in landbouwgebieden door ganzen te beperken zijn het aanpassen van de inrichting van een gebied zoals het aanleggen van ruige grasstroken of rasters tussen broed- en opgroei-habitat, het aanpassen van de landbouwgewassen of bedrijfsvoering op gansgevoelige percelen, minder verwevenheid tussen natuur- en landbouwgebied.**
Ja, met name door de volgende maatregelen:

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: SOVON 2011

Vraag 11: Schatting jaarlijkse beheerkosten

< €100.000

€100.000 – €1.000.000

> €1.000.000

Geef hierbij een korte uitleg: **De toename van de populatie stagneert momenteel; vooral door afschot en andere populatiemaatregelen; de kosten hiervan worden gedragen door met name vrijwilligers.**

Broncodering: DOP

Vraag 12: Omvang ongewenste bijeffecten beheer

Score (0 / 1 / 2 / 3 / 4): **3**

Geef een korte beschrijving van de effecten:

Milieuvervuiling:

Verstoring ecosysteem / inheemse soorten:

Maatschappelijke onrust: **3: Vergassen van ganzen en grootschalig afschot stuit op grote maatschappelijke weerstand (zowel breed publiek als belangenorganisaties). Lager gescoord dan bij eliminatie (vraag 9) vanwege kleinere schaal waarop ingegrepen wordt.**

Andere bijeffecten, namelijk:

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: SOVON 2011

Onderdeel IV. Positieve effecten

Vraag 13: Positieve effecten voor inheemse natuur groter dan negatieve effecten?

Nee

Ja

Geef een korte toelichting: **Geen aanwijzingen.**

Broncodering: **DOP**

Onderdeel V. Andere lidstaten

Vraag 14: Wordt verwacht dat andere lidstaten de soort voordragen?

Nee

Ja

Indien ja, benoem de lidstaten en reden: **Bestrijding in het VK, vanwege schade. Ook bestrijding in België: grootschalig wegvangen en doden tijdens rui vindt plaats in Vlaanderen.**

Broncodering: **RA NL**

Gebruikte literatuur: **SOVON 2011**

Onderdeel VI. NL-Lijst

Vraag 15: Voordragen voor NL-Lijst?

Nee

Ja

Geef een onderbouwing: **Gezien hierboven beschreven risico's.**

Vertegenwoordigers van Sovon onthouden zich van standpunt/antwoord op deze vraag, omdat het primair een beleidsmatige beslissing is.

Broncodering: **DOPM**

Literatuurlijst

Hornman M., Hustings F., Koffijberg K., Klaassen O., Kleefstra R., van Winden E., Sovon Ganzen- en Zwanenwerkgroep & Soldaat L. 2015. Watervogels in Nederland in 2012/2013. Sovon rapport 2015/01, RWS-rapport BM 14.27. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Lemaire, A.J.J. & P. Wiersma, 2011. Schatting van de huidige en toekomstige gewasschade door Canadese Ganzen in Nederland. SOVON-informatierapport 2011-01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Lensink, R., P.W. van Horssen & J. de Fouw, 2009. Faunabeheerplan zomerganzen Zuid-Holland. Hoofddocument bij zeven regioplannen. Rapport 09-115. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Provincie Noord-Brabant, 2015. PAS-analyse Herstelstrategieën voor Kampina en Oisterwijkse vennen. Versie 06-01-2015.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2011. Risicoanalyse van geïntroduceerde ganzensoorten in Nederland. SOVON-informatierapport 2010-06. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Basisinformatie

Nederlandse soortnaam: Huiskraai
Wetenschappelijke naam: *Corvus splendens*

Soortgroepsecretaris / beoordelaar: Chris van Turnhout

Onderdeel I. Risiconiveau

Ia) Impact op biodiversiteit

Score (0 / 1 / 2 / 3): 3

Uitleg en onderbouwing: Er is uit het buitenland (met name Afrika, Azië) relatief veel literatuur beschikbaar over de negatieve effecten van (geïntroduceerde) populaties van de Huiskraai op de inheemse fauna (vogels, vleermuizen, herpetofauna). Hierbij gaat het o.a. om de predatie van eieren, nestjongen en adulten van inheemse vogelsoorten (waaronder zangvogels en kolonievogels als sterns en reigers), competitie met inheemse vogelsoorten om voedsel (incl. kleptoparasitisme), tot een afname van de inheemse biodiversiteit, en daarmee dus effecten op populatieniveau.

Broncodering: RA NL
Gebruikte literatuur: Slaterus et al. 2009

Ib) Impact op ecosystemen

Score (0 / 1 / 2 / 3): 1

Uitleg en onderbouwing: Anders dan onder 1a genoemd niet bekend.

Broncodering: RA NL
Gebruikte literatuur: Slaterus et al. 2009

Ic) Impact op ecosystemendiensten

Score (0 / 1 / 2 / 3): 1

Uitleg en onderbouwing: Huiskraaien zijn in het buitenland in verband gebracht met schade aan elektriciteitsdraden, schade aan gewassen (groenten, fruit), predatie van eieren en kuikens van pluimvee, aanvallen van pas geboren kalveren, schapen en geiten, stelen van vis uit viskwekerijen, schade aan toerisme door overlast bij restaurants en hotels, stelen van voedsel uit marktstallen en lastig vallen van huisdieren. Hoewel er dus geen gebrek is aan schadegevallen, ontbreekt het echter nog aan een

Broncodering: RA NL
Gebruikte literatuur: Slaterus et al. 2009

Id) Overige schade

Korte beschrijving van de overige schade: Huiskraaien zijn in het buitenland in verband gebracht met schade aan elektriciteitsdraden, schade aan gewassen (groenten, fruit), predatie van eieren en kuikens van pluimvee, aanvallen van pas geboren kalveren, schapen en geiten, stelen van vis uit viskwekerijen, schade aan toerisme door overlast bij restaurants en hotels, stelen van voedsel uit marktstallen en lastig vallen van huisdieren. Hoewel er dus geen gebrek is aan schadegevallen, ontbreekt het echter nog aan een

gedegen studie naar de schadelijkheid van de Huiskraai. Dat maakt het onmogelijk om de werkelijke omvang van met name economische schade in het huidige verspreidingsgebied te kwantificeren. Er is bovendien mogelijk een verband met de verspreiding van ziekten, en gezondheidsrisico's door ophoping van uitwerpselen. In het buitenland is onrust over de rol die de Huiskraai speelt bij verspreiding van West Nile Virus (WNV). Verspreiding van WNV door vogels in Nederland is onbekend. Indien Huiskraaien in Nederland worden geschoten, gevangen of dood gevonden zou bloed moeten worden afgenomen voor serologisch onderzoek.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Slaterus et al. 2009

Onderdeel II.

Handelingsperspectief voor beperken / voorkomen van introductierisico

---

Vraag 2: Pathways aanwezig?

Nee, ook in het verleden niet

Vroeger wel maar nu niet meer

Ja

Onbekend (geen enkele aanwijzing)

Bij antwoord 'Ja', benoem de belangrijkste pathways hieronder (max. 4).

Vraag 3: Kan het introductierisico technisch gezien kan worden teruggebracht? (per pathway)

Pathway 1: 6.1 Grensoverschrijdende natuurlijke verspreiding

Nee, want: Grote populaties in omliggende landen aanwezig.

Gedeeltelijk, door:

Ja, door:

Pathway 2: 4.4 Meeliften op schip / boot

Nee, want:

Gedeeltelijk, door: Betere controle van schepen, voorlichting van schippers en handhaving.

Ja, door:

Pathway 3: 2.4 Huisdieren / soorten in aquaria of terraria

Nee, want:

Gedeeltelijk, door: Betere voorlichting over risico's, maar moeilijk te voorkomen.

Ja, door:

Vraag 4: Negatieve impact risico beperkende maatregelen

Score (0 / 1 / 2 / 3 / 4): 2

Korte beschrijving effecten per pathway (max. 4):

Pathway 1: Niet van toepassing.

Pathway 2: Overheden, scheepvaart, handhavende diensten.

Pathway 3: Handelaren.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Slaterus et al. 2009

Onderdeel III. Handelingsperspectief voor eliminatie en beheer

---

III a) Mate van aanwezigheid

Vraag 5: Mate van aanwezigheid

Nee

Ja, op maximaal enkele lokale plekken in Nederland

Ja, regionaal

Ja, wijdverspreid

Geef een korte toelichting: Tot voor kort max. 30 exemplaren in één populatie bij Hoek van Holland (ZH).

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Slaterus et al. 2009

III b) Eliminatie (verwijderen populatie(s) uit natuur)

Vraag 7: Is eliminatie mogelijk?

Nee, waarom niet:

Ja, noem de mogelijke maatregelen: Vangst en afschot van de hele populatie, eventueel vergiftiging en verwijderen van eieren en kuikens.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Slaterus et al. 2009

Vraag 8: Schatting eliminatiekosten

< €100.000

€100.000 – €1.000.000

> €1.000.000

Geef hierbij een korte uitleg: Ingrijpen is weliswaar intensief, maar zeer lokaal en tijdelijk.

Broncodering: DOP

Vraag 9: Omvang ongewenste bijeffecten eliminatie

Score (0 / 1 / 2 / 3 / 4): 3

Geef een korte beschrijving van de effecten:

Milieuvervuiling:

Verstoring ecosysteem / inheemse soorten: 1: Verstoring van andere fauna tijdens vang- of afschotacties.

Maatschappelijke onrust: 3: Gebleken is dat elimineren stuit op grote maatschappelijke weerstand (zowel breed publiek als belangenorganisaties), verergert door voorkomen in stedelijk gebied.

Maatschappelijke weerstand hangt hierbij sterk af van wijze en mate van communicatie.

Andere bijeffecten, namelijk:

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Slaterus et al. 2009

III c) Beheer (minimaliseren van de impact)

Vraag 10: Kan de soort beheerd worden?

Nee, want:

Gedeeltelijk, met name naar de volgende gebieden en door de volgende maatregelen:

Vangst en afschot van een deel van de populatie, eventueel vergiftiging en verwijderen van eieren en kuikens. Daarnaast praktische maatregelen als afdichten van afvalbakken en beperken voedselbeschikbaarheid.

Ja, met name door de volgende maatregelen:

Broncodering: **RA NL**

Gebruikte literatuur: **SOVON 2011**

Vraag 11: Schatting jaarlijkse beheerkosten

< €100.000

€100.000 – €1.000.000

> €1.000.000

Geef hierbij een korte uitleg: **Dezelfde maatregelen, maar moeten in de tijd langer worden volgehouden zolang de resterende vogels blijven reproduceren.**

Broncodering: **RA NL**

Gebruikte literatuur: **Slaterus et al. 2009**

Vraag 12: Omvang ongewenste bijeffecten beheer

Score (0 / 1 / 2 / 3 / 4): **3**

Geef een korte beschrijving van de effecten:

Milieuvervuiling:

Verstoring ecosysteem / inheemse soorten: **1: Verstoring van andere fauna tijdens vang- of afschotacties.**

Maatschappelijke onrust: **3: Gebleken is dat elimineren stuit op grote maatschappelijke weerstand (zowel breed publiek als belangenorganisaties), verergert door voorkomen in stedelijk gebied.**

Daarom gedeeltelijke verwijdering niet lager ingeschat dan volledige verwijdering.

Maatschappelijke weerstand hangt hierbij sterk af van wijze en mate van communicatie.

Andere bijeffecten, namelijk:

Broncodering: **RA NL**

Gebruikte literatuur: **Slaterus et al. 2009**

Onderdeel IV. Positieve effecten

Vraag 13: Positieve effecten voor inheemse natuur groter dan negatieve effecten?

Nee

Ja

Geef een korte toelichting: **Geen aanwijzingen.**

Broncodering: **DOP**

Onderdeel V. Andere lidstaten

Vraag 14: Wordt verwacht dat andere lidstaten de soort voordragen?

Nee

Ja

Indien ja, benoem de lidstaten en reden: **Soort zal bestreden worden indien hij in ander EU-land opduikt.**

Broncodering: **DOP**

Onderdeel VI. NL-Lijst

Vraag 15: Voordragen voor NL-Lijst?

Nee

Ja

Geef een onderbouwing: **Gezien hierboven beschreven risico's.**

Vertegenwoordigers van Sovon onthouden zich van standpunt/antwoord op deze vraag, omdat het primair een beleidsmatige beslissing is.

Broncodering: **DOPM**

Literatuurlijst

Slaterus, R., B. Aarts & L. van den Bremer, 2009. De Huiskraai in Nederland: risicoanalyse en beheer. SOVON-onderzoeksrapport 2009/08. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2011. Risicoanalyse van geïntroduceerde ganzensoorten in Nederland. SOVON-informatierapport 2010-06. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Basisinformatie

Nederlandse soortnaam: Monniksparkiet
Wetenschappelijke naam: *Myiopsitta monachus*

Soortgroepsecretaris / beoordelaar: Chris van Turnhout

Onderdeel I. Risiconiveau

Ia) Impact op biodiversiteit

Score (0 / 1 / 2 / 3): 1

Uitleg en onderbouwing: Er bestaan alleen ongedocumenteerde en deels tegenstrijdige meldingen uit de Verenigde Staten en Spanje van voedselconcurrentie en agressief gedrag tegen inheemse soorten. Verder is er geen onderzoek naar de effecten op de inheemse fauna bekend dat wijst op negatieve effecten. Het is onbekend bij welke populatiegrootte eventuele negatieve effecten op andere soorten via bijvoorbeeld voedselconcurrentie gaat optreden.

Broncodering: RA NL
Gebruikte literatuur: Van Kleunen et al. 2010

Ib) Impact op ecosystemen

Score (0 / 1 / 2 / 3): 0

Uitleg en onderbouwing: Geen aanwijzingen, ook niet uit buitenland.

Broncodering: RA NL
Gebruikte literatuur: Van Kleunen et al. 2010

Ic) Impact op ecosystemendiensten

Score (0 / 1 / 2 / 3): 0

Uitleg en onderbouwing: Geen aanwijzingen, ook niet uit buitenland.

Broncodering: RA NL
Gebruikte literatuur: Van Kleunen et al. 2010

Id) Overige schade

Korte beschrijving van de overige schade: In zowel hun oorspronkelijke verspreidingsgebied als in gebieden waar ze zich als exoot hebben gevestigd (bijvoorbeeld Spanje), veroorzaken Monniksparkieten schade aan landbouwgewassen als fruitbomen, maïs en tomaten. Met name in de Verenigde Staten vormen nesten van Monniksparkieten in elektriciteitspalen een probleem voor de stroomvoorziening. Ook kunnen zware, ver de weg hangende nesten een potentieel gevaar vormen voor mensen.

Er zijn geen gegevens over de verspreiding van de bacterie die de papegaaizenziekte veroorzaakt onder de in het wild in Nederland levende papegaaiaachtigen. Ook de daadwerkelijke risico's op overbrenging van de papegaaizenziekte op mensen door in het wild levende papegaaiaachtigen in Nederland zijn onbekend. Met betrekking tot Aviaire Influenza (AI) wordt aangenomen dat parkieten geen hoog risico vertegenwoordigen voor de verspreiding van AI-virussen.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Van Kleunen et al. 2010

NB. Onderdeel II t/m IV: Niet van toepassing vanwege lage risicoscores bij Ia-c.

Onderdeel V. Andere lidstaten

Vraag 14: Wordt verwacht dat andere lidstaten de soort voordragen?

Nee

Ja

Indien ja, benoem de lidstaten en reden: Mogelijk Spanje en VK (i.v.m. landbouwschade)

Broncodering: DOP

Onderdeel VI. NL-Lijst

Vraag 15: Voordragen voor NL-Lijst?

Nee

Ja

Geef een onderbouwing: De soort is gezien huidige populatie-omvang nu nog beheersbaar en eliminatie nog mogelijk. Weinig over risico's bekend, maar voorzorgsbeginsel.

Vertegenwoordigers van SOVON onthouden zich van standpunt/antwoord op deze vraag, omdat het primair een beleidsmatige beslissing is.

Broncodering: DOPM

Literatuurlijst

Van Kleunen, A., L. van den Bremer, R. Lensink & P. Wiersma, 2010. De Halsbandparkiet, Monniksparkiet en Grote Alexanderparkiet in Nederland: risicoanalyse en beheer. SOVON-onderzoeksrapport 2010/10. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Van Kleunen, A., C. Kampichler & H. Sierdsema, 2014. De verspreiding van Halsbandparkiet en andere in het wild voorkomende papegaaiaachtigen (*Psittaciformes*) in Nederland. SOVON-rapport 2014/31.

Basisinformatie

Nederlandse soortnaam: Rosse Stekelstaart
Wetenschappelijke naam: *Oxyura jamaicensis*

Soortgroepsecretaris / beoordelaar: Chris van Turnhout

Onderdeel I. Risiconiveau

Ia) Impact op biodiversiteit

Score (0 / 1 / 2 / 3): 3

Uitleg en onderbouwing: **Hybridisatie met Witkopeend *Oxyura leucocephala* die in Mediterrane gebied voorkomt als broedvogel, en op wereldschaal met uitsterven wordt bedreigd (categorie 'Endangered' volgens IUCN: hoog risico op globaal uitsterven in het wild). Het is onbekend of de soort concurreert om voedsel of nestgelegenheid met inheemse soorten.**

Broncodering: **RA**
Gebruikte literatuur: **Cranswick & Hall 2010**

Ib) Impact op ecosystemen

Score (0 / 1 / 2 / 3): 0

Uitleg en onderbouwing: **Geen aanwijzingen, ook niet uit buitenland.**

Broncodering: **RA**
Gebruikte literatuur: **Cranswick & Hall 2010**

Ic) Impact op ecosysteemdiensten

Score (0 / 1 / 2 / 3): 0

Uitleg en onderbouwing: **Geen aanwijzingen.**

Broncodering: **RA**
Gebruikte literatuur: **Cranswick & Hall 2010**

Id) Overige schade

Korte beschrijving van de overige schade: **In theorie verspreiding van pathogenen en aviaire influenza.**

Broncodering: **DOP**

Onderdeel II.

Handelingsperspectief voor beperken / voorkomen van introductierisico

---

Vraag 2: Pathways aanwezig?

Nee, ook in het verleden niet
Vroeger wel maar nu niet meer

Ja

Onbekend (geen enkele aanwijzing)

Bij antwoord 'Ja', benoem de belangrijkste pathways hieronder (max. 4).

Vraag 3: Kan het introductierisico technisch gezien kan worden teruggebracht? (per pathway)

Pathway 1: 6.1 Grensoverschrijdende natuurlijke verspreiding

Nee, want:

Gedeeltelijk, door:

Ja, door: Simultane bestrijding van populaties in Nederland en omliggende landen. In het VK is actieve en gerichte bestrijding succesvol gebleken, van enkele duizenden tot tientallen.

Pathway 2: 2.3 Botanische tuinen / dierentuinen / aquaria (ontsnappingsen uit gevangenschap)

Nee, want:

Gedeeltelijk, door: Aanscherping van de regels en/of het verhogen van de controle op de handel en het houden van deze soort, met name wanneer het om collecties in de open lucht gaat.

Ja, door:

Pathway 3: 2.4 Huisdieren / soorten in aquaria of terraria (opzettelijk uitzetten in de natuur)

Nee, want:

Gedeeltelijk, door: Betere voorlichting over risico's, maar moeilijk te voorkomen.

Ja, door:

Vraag 4: Negatieve impact risico beperkende maatregelen

Score (0 / 1 / 2 / 3 / 4): 2

Korte beschrijving effecten per pathway (max. 4):

Pathway 1: **Terrein- en waterbeheerders, overheid (extra inspanning m.b.t. opsporen en bestrijden).**

Pathway 2: **Eigenaren van waterwildcollecties, handelaren, handhavende diensten.**

Pathway 3: **Handelaren.**

Broncodering: **RA**

Gebruikte literatuur: **Cranswick & Hall 2010**

Onderdeel III. Handelingsperspectief voor eliminatie en beheer

---

III a) Mate van aanwezigheid

Vraag 5: Mate van aanwezigheid

Nee

Ja, op maximaal enkele lokale plekken in Nederland

Ja, regionaal

Ja, wijdverspreid

Geef een korte toelichting: 15-20 broedparen (totaal max. 60-80 vogels in winterseizoen) zijn verspreid over 5-10 locaties, met name in Laag-Nederland, in ieder geval deels reproducerend.

Broncodering: DOC

Gebruikte literatuur: Hornman 2011; Data Sovon

III b) Eliminatie (verwijderen populatie(s) uit natuur)

Vraag 7: Is eliminatie mogelijk?

Nee, waarom niet:

Ja, noem de mogelijke maatregelen: Afschot is mogelijk, mits uitgevoerd door een team van specialisten.

Broncodering: RA

Gebruikte literatuur: Henderson 2009; Cranswick & Hall 2010

Vraag 8: Schatting eliminatiekosten

< €100.000

€100.000 – €1.000.000

> €1.000.000

Geef hierbij een korte uitleg: Aantal locaties voor eliminatie van deze soort zijn vooralsnog relatief beperkt, maar inzet specialisten is relatief kostbaar.

Broncodering: DOP

Vraag 9: Omvang ongewenste bijeffecten eliminatie

Score (0 / 1 / 2 / 3 / 4): 2

Geef een korte beschrijving van de effecten:

Milieuvervuiling:

Verstoring ecosysteem / inheemse soorten: 1: Verstoring tijdens afschotacties.

Maatschappelijke onrust: 2: Afschot stuit op grote maatschappelijke weerstand (zowel breed publiek als belangenorganisaties), maar is bij deze soort in ruimte en tijd relatief beperkt. Met goede campagne is bestrijding waarschijnlijk goed uit te leggen gezien de ecologische schade (hybridisatie bedreigde soort), zeker in vergelijking met andere soorten.

Andere bijeffecten, namelijk:

Broncodering: DOP

III c) Beheer (minimaliseren van de impact)

Vraag 10: Kan de soort beheerd worden?

Nee, want:

Gedeeltelijk, met name naar de volgende gebieden en door de volgende maatregelen:

Ja, met name door de volgende maatregelen: Afschot van deel van de populatie. Dit vergt een voortdurende, jaarlijkse inspanning.

Broncodering: DOP

Vraag 11: Schatting jaarlijkse beheerkosten

< €100.000

€100.000 – €1.000.000
> €1.000.000

Geef hierbij een korte uitleg: **In dit geval niet door gespecialiseerd team, maar door lokale jagers met akte.**

Broncodering: **DOP**

Vraag 12: Omvang ongewenste bijeffecten beheer

Score (0 / 1 / 2 / 3 / 4): **2**

Geef een korte beschrijving van de effecten:

Milieuvervuiling:

Verstoring ecosysteem / inheemse soorten: **1: Verstoring tijdens afschotacties.**

Maatschappelijke onrust: **2: Afschot stuit op grote maatschappelijke weerstand (zowel breed publiek als belangenorganisaties), maar is bij deze soort in ruimte en tijd relatief beperkt. Met goede campagne is bestrijding waarschijnlijk goed uit te leggen gezien de ecologische schade, zeker in vergelijking met andere soorten.**

Andere bijeffecten, namelijk:

Broncodering: **DOP**

Onderdeel IV. Positieve effecten

Vraag 13: Positieve effecten voor inheemse natuur groter dan negatieve effecten?

Nee

Ja

Geef een korte toelichting: **Geen aanwijzingen.**

Broncodering: **DOP**

Onderdeel V. Andere lidstaten

Vraag 14: Wordt verwacht dat andere lidstaten de soort voordragen?

Nee

Ja

Indien ja, benoem de lidstaten en reden: **In alle omliggende landen wordt de soort actief bestreden (VK, België, Frankrijk)**

Broncodering: **RA**

Gebruikte literatuur: **Cranswick & Hall 2010**

Onderdeel VI. NL-Lijst

Vraag 15: Voordragen voor NL-Lijst?

Nee

Ja

Geef een onderbouwing: **Gezien hierboven beschreven risico's.**

Vertegenwoordigers van Sovon onthouden zich van standpunt/antwoord op deze vraag, omdat het primair een beleidsmatige beslissing is.

Broncodering: DOPM

Literatuurlijst

Cranswick, P.A. & C. Hall, 2010. Eradication of the Ruddy Duck *Oxyura jamaicensis* in the Western Palaearctic: a review of progress and a revised Action Plan 2010–2015. WWT report to the Bern Convention.

Henderson, I., 2009. Progress of the UK Ruddy Duck eradication programme. *British Birds* 102: 680-690.

Hornman, M., 2011. Actueel voorkomen van Rosse Stekelstaarten in Nederland. Sovon-informatierapport 2011/03. Sovon, Nijmegen.

Basisinformatie

Nederlandse soortnaam: Bruinkopdiksnavelmees
Wetenschappelijke naam: *Paradoxornis webbianus*

Soortgroepsecretaris / beoordelaar: Chris van Turnhout

Onderdeel I. Risiconiveau

Ia) Impact op biodiversiteit

Score (0 / 1 / 2 / 3): 2

Uitleg en onderbouwing: In zowel Nederland als Italië komt een populatie van Bruinkopdiksnavelmezen in moerasachtige gebieden voor. Hier bewonen en gebruiken ze onder meer rietvelden (voedsel). Daarmee kennen zij een overlap in habitatkeuze met kwetsbare soorten moerasvogels, zoals het Baardmannetje. Het optreden van voedselconcurrentie met deze moerasvogels is daardoor mogelijk, mocht de nu nog kleine Nederlandse populatie in de toekomst net zo snel groeien als de Italiaanse. Daarnaast hebben Bruinkopdiksnavelmezen een zeer brede ecologische niche, en een sterk expansievermogen, dus daarmee kan in theorie op termijn ook concurrentie met andere inheemse soorten optreden. Concrete aanwijzingen uit de Italiaanse situatie zijn hiervoor niet, maar onderzoek ontbreekt grotendeels.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Lensink & van der Have 2013

Ib) Impact op ecosystemen

Score (0 / 1 / 2 / 3): 0

Uitleg en onderbouwing: Geen aanwijzingen, ook niet uit buitenland.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Lensink & van der Have 2013

Ic) Impact op ecosysteemdiensten

Score (0 / 1 / 2 / 3): 0

Uitleg en onderbouwing: Geen aanwijzingen, ook niet uit buitenland.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Lensink & van der Have 2013

Id) Overige schade

Korte beschrijving van de overige schade: Geen aanwijzingen, ook niet uit buitenland.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Lensink & van der Have 2013

Onderdeel II.

Handelingsperspectief voor beperken / voorkomen van introductierisico

---

Vraag 2: Pathways aanwezig?

Nee, ook in het verleden niet

Vroeger wel maar nu niet meer

Ja

Onbekend (geen enkele aanwijzing)

Bij antwoord 'Ja', benoem de belangrijkste pathways hieronder (max. 4).

Vraag 3: Kan het introductierisico technisch gezien kan worden teruggebracht? (per pathway)

Pathway 1: 6.1 Grensoverschrijdende natuurlijke verspreiding

Nee, want:

Gedeeltelijk, door:

Ja, door: Wegvangen van de enige reproducerende populatie in Nederland, die nu nog klein en lokaal is. Ook een populatie in België, zo is onlangs duidelijk geworden.

Pathway 2: 2.4 Huisdieren / soorten in aquaria of terraria

Nee, want:

Gedeeltelijk, door: Betere voorlichting, maar nooit helemaal te voorkomen. Dit is wel de bron van zowel Italiaanse als Nederlandse introductie geweest. Verbod op handel en houden van diksnavelmezen.

Ja, door:

Pathway 3: 2.3 Botanische tuinen / dierentuinen / aquaria

Nee, want:

Gedeeltelijk, door: Aanscherping van de regels en/of het verhogen van de controle op het houden van deze soort. Verbod op handel en houden van diksnavelmezen.

Ja, door:

Vraag 4: Negatieve impact risico beperkende maatregelen

Score (0 / 1 / 2 / 3 / 4): 2

Korte beschrijving effecten per pathway (max. 4):

Pathway 1: **Terreinbeheerders**

Pathway 2: **(verenigingen van) kooivogeleigenaren, handelaren**

Pathway 3: **(verenigingen van) kooivogeleigenaren, handelaren, handhavende diensten**

Broncodering: **RA NL**

Gebruikte literatuur: **Lensink & van der Have 2013**

Onderdeel III. Handelingsperspectief voor eliminatie en beheer

III a) Mate van aanwezigheid

Vraag 5: Mate van aanwezigheid

Nee

Ja, op maximaal enkele lokale plekken in Nederland

Ja, regionaal

Ja, wijdverspreid

Geef een korte toelichting: Momenteel één populatie van enkele tientallen exemplaren, in een gebied met een straal van vijf kilometer ten zuidoosten van Weert (Limburg).

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Lensink & van der Have 2013

III b) Eliminatie (verwijderen populatie(s) uit natuur)

Vraag 7: Is eliminatie mogelijk?

Nee, waarom niet:

Ja, noem de mogelijke maatregelen: Vangen vindt al plaats ten behoeve van ringonderzoek aan deze soort. Vogels zijn goed te vangen, met behulp van mistnetten met geluidnabootsing (bewezen techniek).

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Lensink & van der Have 2013

Vraag 8: Schatting eliminatiekosten

< €100.000

€100.000 – €1.000.000

> €1.000.000

Geef hierbij een korte uitleg: Kleine en lokale populatie, dus relatief beperkte actie.

Broncodering: DOP

Vraag 9: Omvang ongewenste bijeffecten eliminatie

Score (0 / 1 / 2 / 3 / 4): 2

Geef een korte beschrijving van de effecten:

Milieuvervuiling:

Verstoring ecosysteem / inheemse soorten:

Maatschappelijke onrust: 2: Maatregelen stuiten mogelijk op maatschappelijke weerstand (in eerste instantie vogelaars, belangenorganisaties).

Andere bijeffecten, namelijk:

Broncodering: DOP

III c) Beheer (minimaliseren van de impact)

Vraag 10: Kan de soort beheerd worden?

Nee, want:

Gedeeltelijk, met name naar de volgende gebieden en door de volgende maatregelen: **Wegvangen van een deel van de populatie met mistnetten.**

Ja, met name door de volgende maatregelen:

Broncodering: **RA NL**

Gebruikte literatuur: **Lensink & van der Have 2013**

Vraag 11: Schatting jaarlijkse beheerkosten

< €100.000

€100.000 – €1.000.000

> €1.000.000

Geef hierbij een korte uitleg: **Bij kleine en lokale populaties is dit een relatief beperkte actie.**

Broncodering: **DOP**

Vraag 12: Omvang ongewenste bijeffecten beheer

Score (0 / 1 / 2 / 3 / 4): **2**

Geef een korte beschrijving van de effecten:

Milieuvervuiling:

Verstoring ecosysteem / inheemse soorten:

Maatschappelijke onrust: **2: Maatregelen stuiten mogelijk op maatschappelijke weerstand (in eerste instantie vogelaars, belangenorganisaties).**

Andere bijeffecten, namelijk:

Broncodering: **DOP**

Onderdeel IV. Positieve effecten

Vraag 13: Positieve effecten voor inheemse natuur groter dan negatieve effecten?

Nee

Ja

Geef een korte toelichting: **Geen aanwijzingen.**

Broncodering: **RA NL**

Gebruikte literatuur: **Lensink & van der Have 2013**

Onderdeel V. Andere lidstaten

Vraag 14: Wordt verwacht dat andere lidstaten de soort voordragen?

Nee

Ja

Broncodering: **DOP**

Onderdeel VI. NL-Lijst

Vraag 15: Voordragen voor NL-Lijst?

Nee

Ja

Geef een onderbouwing: **Gezien hierboven beschreven risico's.**

Vertegenwoordigers van Sovon onthouden zich van standpunt/antwoord op deze vraag, omdat het primair een beleidsmatige beslissing is.

Broncodering: **DOPM**

Literatuurlijst

Lensink, R. & T.M. van der Have, 2013. Risk analysis of the Vinous-throated Parrotbill in The Netherlands. Report Bureau Waardenburg nr. 13-29, Culemborg.

Basisinformatie

Nederlandse soortnaam: Halsbandparkiet
Wetenschappelijke naam: *Psittacula krameri*

Soortgroepsecretaris / beoordelaar: Chris van Turnhout

Onderdeel I. Risiconiveau

Ia) Impact op biodiversiteit

Score (0 / 1 / 2 / 3): **2**

Uitleg en onderbouwing: **Waarschijnlijk treedt concurrentie om nestplaatsen op met in hollen broedende vogels en boomholtes bewonende vleermuizen. In een Belgische studie werd in een experimentele situatie concurrentie met de Boomklever aangetoond. Tevens bleek er een negatief correlatief verband tussen dichtheden van Halsbandparkieten en die van Boomklevers. In andere buitenlandse studies kon echter geen verband tussen dichtheden of trends van Halsbandparkieten en holenbroeders (waaronder Boomklever) worden aangetoond. In een Spaanse studie is een negatief effect op een beschermde vleermuissoort (Hernández-Brito et al., 2014). Voor de Nederlandse situatie is nog geen onderzoek beschikbaar. Het eventueel optreden van effecten is vermoedelijk afhankelijk van de dichtheden en de beschikbaarheid van nestholten. Gezien de habitatvoorkeur van de Halsbandparkiet is het de verwachting dat eventuele effecten in eerste instantie zullen voorkomen in bosgebieden in stedelijk gebied. De uitbreiding van Halsbandparkieten naar bosgebieden buiten steden kan op termijn echter allerm minst worden uitgesloten (met name parkachtige landschappen, zoals landgoederen). In het VK wordt het platteland nu langzaam gekoloniseerd en in oorspronkelijke areaal (India) komt soort volop in landelijk gebied voor. Ten aanzien van (mogelijke) voedselconcurrentie bestaat, naast anekdotische gegevens, bewijs voor negatieve effecten op foerageergedrag van inheemse soorten in Engeland. Er is echter geen bewijs voor invloed op populatieniveau.**

Broncodering: **RA NL**

Gebruikte literatuur: **Van Kleunen et al. 2010, Hernández-Brito et al. 2014, Peck (in press).**

Ib) Impact op ecosystemen

Score (0 / 1 / 2 / 3): **0**

Uitleg en onderbouwing: **Geen aanwijzingen, ook niet uit buitenland.**

Broncodering: **RA NL**

Gebruikte literatuur: **Van Kleunen et al. 2010**

Ic) Impact op ecosysteemdiensten

Score (0 / 1 / 2 / 3): **0**

Uitleg en onderbouwing: **Geen aanwijzingen, ook niet uit buitenland.**

Broncodering: **DOP**

Id) Overige schade

Korte beschrijving van de overige schade: Halsbandparkieten breiden hun leefgebied uit naar het platteland en veroorzaken daar, nu nog incidenteel, schade op fruitteeltbedrijven. De Halsbandparkiet heeft net als in het buitenland de potentie om ook andere landbouwgewassen aan te tasten, waar onder boomteeltgewassen en maïs. Schade aan daken en gevels vormt een probleem in sommige steden in Duitsland. Klachten over geluidsoverlast van rondvliegende groepen (maar daar tegenover staan mensen die juist van Halsbandparkieten genieten). Er zijn geen gegevens over de verspreiding van de bacterie die de papegaaienziekte veroorzaakt onder de in het wild in Nederland levende papegaai-achtigen. Ook de daadwerkelijke risico's op overbrenging van de papegaaienziekte op mensen door in het wild levende papegaai-achtigen in Nederland zijn onbekend. Halsbandparkiet is een bekende vector voor Newcastle-ziekte. Over voorkomen en verspreiding van deze ziekte in Nederland is weinig bekend. Bemonstering van gevangen vogels (voor ringonderzoek) is nodig. Met betrekking tot Aviaire Influenza (AI) wordt aangenomen dat parkieten geen hoog risico vertegenwoordigen voor de verspreiding van AI-virussen.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Van Kleunen et al. 2010, Kloen et al. 2014

Onderdeel II.

Handelingsperspectief voor beperken / voorkomen van introductierisico

---

Vraag 2: Pathways aanwezig?

Nee, ook in het verleden niet

Vroeger wel maar nu niet meer

Ja

Onbekend (geen enkele aanwijzing)

Bij antwoord 'Ja', benoem de belangrijkste pathways hieronder (max. 4).

Vraag 3: Kan het introductierisico technisch gezien kan worden teruggebracht? (per pathway)

Pathway 1: 6.1 Grensoverschrijdende natuurlijke verspreiding

Nee, want: Natuurlijke verspreiding is lastig tegen te gaan.

Gedeeltelijk, door:

Ja, door:

Pathway 2: 2.3 Botanische tuinen / dierentuinen / aquaria

Nee, want:

Gedeeltelijk, door: Aanscherping van de regels en/of het verhogen van de controle op het houden van deze soort. Verbod op handel en houden van Halsbandparkieten.

Ja, door:

Pathway 3: 2.4 Huisdieren / soorten in aquaria of terraria

Nee, want:

Gedeeltelijk, door: Betere voorlichting, maar nooit helemaal te voorkomen.

Ja, door:

Vraag 4: Negatieve impact risico beperkende maatregelen

Score (0 / 1 / 2 / 3 / 4): 3

Korte beschrijving effecten per pathway (max. 4):

Pathway 1: Niet van toepassing.

Pathway 2: (verenigingen van) kooivoegeigenaren, handelaren, handhavende diensten

Pathway 3: Handelaren.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Van Kleunen et al. 2010

Onderdeel III. Handelingsperspectief voor eliminatie en beheer

---

III a) Mate van aanwezigheid

Vraag 5: Mate van aanwezigheid

Nee

Ja, op maximaal enkele lokale plekken in Nederland

Ja, regionaal

Ja, wijdverspreid

Geef een korte toelichting:

Verreweg de meeste Halsbandparkieten broeden in de Randstad. De soort komt er voor in de meeste stedelijke gebieden, oostelijk tot in Utrecht-stad. Verder naar het oosten komen ook regelmatig paren of exemplaren voor, maar er is nog geen sprake van gevestigde populaties. De soort heeft inmiddels ook steden ten noorden van Amsterdam gekoloniseerd. De broedpopulatie in de periode 2011-2013 wordt geschat op 2800-4600 broedparen.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Van Kleunen et al. 2014

III b) Eliminatie (verwijderen populatie(s) uit natuur)

Vraag 7: Is eliminatie mogelijk?

Nee, waarom niet: Verschillende maatregelen zijn in principe toepasbaar, waaronder het grootschalig wegvangen van vogels op slaappleatsen, vogels vangen met kooien, afschot, vergiften en chemische sterilisatie. Echter, met geen van deze maatregelen is in het buitenland veel succes geboekt in grote reeds gevestigde populaties, en/of zijn bewezen effectief. Bovendien is eliminatie praktisch niet mogelijk door het gedrag van de soorten en de grootte van de populatie.

Ja, noem de mogelijke maatregelen:

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Van Kleunen et al. 2010

III c) Beheer (minimaliseren van de impact)

Vraag 10: Kan de soort beheerd worden?

Nee, want:

Gedeeltelijk, met name naar de volgende gebieden en door de volgende maatregelen:

Door grootschalig wegvangen van vogels op slaappleatsen, vogels vangen met kooien, afschot, vergiften en chemische sterilisatie; wellicht zinvol in nieuwe vestigingen buiten de Randstad en op

het platteland, of op schadelocaties. Afschot van een deel van de populatie vergt een voortdurende, jaarlijkse inspanning. Naast maatregelen om de omvang van de populatie te beperken, kunnen ook maatregelen worden genomen om de omvang van de effecten te verkleinen, zoals boomgaarden in netten zetten.

Ja, met name door de volgende maatregelen:

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Van Kleunen et al. 2010

Vraag 11: Schatting jaarlijkse beheerkosten

< €100.000

€100.000 – €1.000.000

> €1.000.000

Geef hierbij een korte uitleg: Kosten voor zowel bron- als effectgerichte maatregelen, inclusief mitigatie van sociaal-maatschappelijke schade.

Broncodering: DOP

Vraag 12: Omvang ongewenste bijeffecten beheer

Score (0 / 1 / 2 / 3 / 4): 3

Geef een korte beschrijving van de effecten:

Milieuvervuiling:

Verstoring ecosysteem / inheemse soorten: 3: Verstoring van andere fauna tijdens vang- of afschotacties.

Maatschappelijke onrust: 3: Maatregelen stuiten op grote maatschappelijke weerstand (zowel breed publiek als belangenorganisaties), verergert door concentratie in stedelijk gebied. Veel inwoners van de Randstad zullen een uitgesproken mening over eventuele eliminatie hebben.

Andere bijeffecten, namelijk:

Broncodering: DOP

Onderdeel IV. Positieve effecten

Vraag 13: Positieve effecten voor inheemse natuur groter dan negatieve effecten?

Nee

Ja

Geef een korte toelichting:

Naast negatieve effecten van dominant-agressief gedrag van Halsbandparkieten kunnen sommige inheemse vogelsoorten er echter ook van profiteren; het kan bovendien nesten van andere soorten nabij Halsbandparkieten predatorbescherming bieden. Wellicht fungeren Halsbandparkieten ook als prooisoot (bijvoorbeeld voor Slechtvalken in Amsterdam).

Eventueel positieve effecten wegen echter niet op tegen (eventueel) negatieve effecten.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Van Kleunen et al. 2010

Onderdeel V. Andere lidstaten

Vraag 14: Wordt verwacht dat andere lidstaten de soort voordragen?

Nee

Ja

Indien ja, benoem de lidstaten en reden: **Spanje (i.v.m. landbouwschade)**

Broncodering: **DOP**

Onderdeel VI. NL-Lijst

Vraag 15: Voordragen voor NL-Lijst?

Nee

Ja

Geef een onderbouwing: **Gezien de hierboven beschreven risico's.**

Vertegenwoordigers van Sovon onthouden zich van standpunt/antwoord op deze vraag, omdat het primair een beleidsmatige beslissing is.

Broncodering: **DOPM**

Literatuurlijst

Hernández-Brito, D., M. Carrete, A.G. Popa-Lisseanu, C. Ibanez & J.L. Tella, 2014. Crowding in the City: Losing and Winning Competitors of an Invasive Bird. PLoS ONE 9(6): e100593.

Kloen, H., J.L. van Lommen, L. van Drongelen & J.A. Guldemon, 2014. Landbouwschade door halsbandparkieten. Schade-inventarisatie en risicoschatting. CLM, publicatienummer CLM-856, Leiden.

Peck, in press. Experimental evidence of impacts of an invasive parakeet on foraging behavior of native birds. Behavioral Ecology. doi:10.1093/beheco/aru025.

Van Kleunen, A., L. van den Bremer, R. Lensink & P. Wiersma, 2010. De Halsbandparkiet, Monniksparkiet en Grote Alexanderparkiet in Nederland: risicoanalyse en beheer. SOVON-onderzoeksrapport 2010/10. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Van Kleunen, A., C. Kampichler & H. Sierdsema, 2014. De verspreiding van Halsbandparkiet en andere in het wild voorkomende papegaaiaachtigen (*Psittaciformes*) in Nederland. Sovon-rapport 2014/31.

Basisinformatie

Nederlandse soortnaam: Heilige Ibis
Wetenschappelijke naam: *Threskiornis aethiopicus*

Soortgroepsecretaris / beoordelaar: Chris van Turnhout

Onderdeel I. Risiconiveau

Ia) Impact op biodiversiteit

Score (0 / 1 / 2 / 3): 2

Uitleg en onderbouwing: **Negatieve effecten betreffen mogelijk predatie van kolonievogels (met name nesten van sterns en aalscholvers) en nestcompetitie (met Lepelaar en reigerachtigen), gebaseerd op buitenlands onderzoek (beschreven in Frankrijk waar Heilige Ibis ook als exoot voorkomt). Het is onbekend of dit ook effecten op populatieniveau heeft of kan hebben. Het is tevens onbekend of er sprake is van concurrentie om voedsel met inheemse soorten.**

Broncodering: **RA NL**
Gebruikte literatuur: **Smits et al. 2010**

Ib) Impact op ecosystemen

Score (0 / 1 / 2 / 3): 0

Uitleg en onderbouwing: **Niet bekend, ook niet uit buitenland.**

Broncodering: **RA NL**
Gebruikte literatuur: **Smits et al. 2010**

Ic) Impact op ecosystemendiensten

Score (0 / 1 / 2 / 3): 0

Uitleg en onderbouwing: **Niet bekend, ook niet uit buitenland.**

Broncodering: **RA NL**
Gebruikte literatuur: **Smits et al. 2010**

Id) Overige schade

Korte beschrijving van de overige schade: **In Australische steden wordt Australian white ibis (nauw verwant en ecologisch vergelijkbaar) als probleemsoort beschouwd door het agressieve gedrag in het broedseizoen, ‘roven’ van voedsel, leeghalen van vuilnisbakken etc. Populatie-beperkende maatregelen in steden als Sydney zijn genomen, maar recente situatie onbekend, i.e. geen recente publicaties meer. In theorie verspreiding van pathogenen en aviaire influenza. Er bestaat een risico op aanvaringen met vliegtuigen, gezien lichaamsgrootte en groepsgedrag.**

Broncodering: **RA NL**
Gebruikte literatuur: **Smits et al. 2010**

Onderdeel II.

Handelingsperspectief voor beperken / voorkomen van introductierisico

---

Vraag 2: Pathways aanwezig?

Nee, ook in het verleden niet
Vroeger wel maar nu niet meer

Ja

Onbekend (geen enkele aanwijzing)

Bij antwoord 'Ja', benoem de belangrijkste pathways hieronder (max. 4).

Vraag 3: Kan het introductierisico technisch gezien kan worden teruggebracht? (per pathway)

Pathway 1: 6.1 Grensoverschrijdende natuurlijke verspreiding

Nee, want: Door grote dispersiekracht kunnen ontsnapte / wild levende vogels uit buitenland blijven binnenkomen.

Gedeeltelijk, door:

Ja, door:

Pathway 2: 2.3 Botanische tuinen / dierentuinen / aquaria

Nee, want:

Gedeeltelijk, door: Aanscherping van de regels en/of het verhogen van de controle op het houden van deze soort, met name wanneer het om collecties in de open lucht gaat.

Ja, door:

Pathway 3: 2.4 Huisdieren / soorten in aquaria of terraria

Nee, want:

Gedeeltelijk, door: Betere voorlichting, maar nooit helemaal te voorkomen.

Ja, door:

Vraag 4: Negatieve impact risico beperkende maatregelen

Score (0 / 1 / 2 / 3 / 4): 2

Korte beschrijving effecten per pathway (max. 4):

Pathway 1: Niet van toepassing.

Pathway 2: Eigenaren van waterwildcollecties en dierentuinen, handelaren, handhavende diensten.

Pathway 3: Handelaren.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Smits et al. 2010

Onderdeel III. Handelingsperspectief voor eliminatie en beheer

---

III a) Mate van aanwezigheid

Vraag 5: Mate van aanwezigheid

Nee

Ja, op maximaal enkele lokale plekken in Nederland

Ja, regionaal

Ja, wijdverspreid

Geef een korte toelichting: Sinds 2009 heeft de Heilige Ibis niet meer in Nederland gebroed. Na het verdwijnen van de broedpopulatie als gevolg van succesvolle terugvangst van ontsnapte individuen worden er geen grote aantallen Heilige Ibis meer gezien in Nederland (3-8 individuen in 2010-2013).

Broncodering: DOC

Gebruikte literatuur: Lemaire & van Winden 2014

III b) Eliminatie (verwijderen populatie(s) uit natuur)

Vraag 7: Is eliminatie mogelijk?

Nee, waarom niet:

Ja, noem de mogelijke maatregelen: Wegvangen is in Nederland mogelijk, mits uitgevoerd door specialisten. Daarnaast is ook afschot mogelijk.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Smits et al. 2010

Vraag 8: Schatting eliminatiekosten

< €100.000

€100.000 – €1.000.000

> €1.000.000

Geef hierbij een korte uitleg: Momenteel in Nederland een zeer klein aantal individuen aanwezig.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Smits et al. 2010

Vraag 9: Omvang ongewenste bijeffecten eliminatie

Score (0 / 1 / 2 / 3 / 4): 1

Geef een korte beschrijving van de effecten:

Milieuvervuiling:

Verstoring ecosysteem / inheemse soorten: 1: Verstoring van andere fauna tijdens vang- of afschotacties.

Maatschappelijke onrust: 1: Naar verwachting beperkte maatschappelijke weerstand tegen wegvangen, maar de actie is bij deze soort in ruimte en tijd relatief beperkt.

Andere bijeffecten, namelijk:

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Smits et al. 2010

III c) Beheer (minimaliseren van de impact)

Vraag 10: Kan de soort beheerd worden?

Nee, want:

Gedeeltelijk, met name naar de volgende gebieden en door de volgende maatregelen:

Ja, met name door de volgende maatregelen: Wegvangen van deel van de individuen, eventueel ook afschot. Dit vergt een voortdurende, jaarlijkse inspanning.

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Smits et al. 2010

Vraag 11: Schatting jaarlijkse beheerkosten

< €100.000

€100.000 – €1.000.000

> €1.000.000

Geef hierbij een korte uitleg: Door specialisten (wegvang) of evt. door lokale jagers met akte (afschot).

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Smits et al. 2010

Vraag 12: Omvang ongewenste bijeffecten beheer

Score (0 / 1 / 2 / 3 / 4): 1

Geef een korte beschrijving van de effecten:

Milieuvervuiling:

Verstoring ecosysteem / inheemse soorten: 1: Verstoring van andere fauna tijdens vang- of afschotacties.

Maatschappelijke onrust: 1: Naar verwachting beperkte maatschappelijke weerstand tegen wegvangen, maar de actie is bij deze soort in ruimte en tijd relatief beperkt.

Andere bijeffecten, namelijk:

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Smits et al. 2010

Onderdeel IV. Positieve effecten

Vraag 13: Positieve effecten voor inheemse natuur groter dan negatieve effecten?

Nee

Ja

Geef een korte toelichting: Geen aanwijzingen.

Broncodering: DOP

Onderdeel V. Andere lidstaten

Vraag 14: Wordt verwacht dat andere lidstaten de soort voordragen?

Nee

Ja

Indien ja, benoem de lidstaten en reden: In omliggende landen wordt soort actief bestreden (o.a. Frankrijk).

Broncodering: RA NL

Gebruikte literatuur: Smits et al. 2010

Onderdeel VI. NL-Lijst

Vraag 15: Voordragen voor NL-Lijst?

Nee

Ja

Geef een onderbouwing: **Gezien hierboven beschreven risico's in het buitenland.**

Vertegenwoordigers van Sovon onthouden zich van standpunt/antwoord op deze vraag, omdat het primair een beleidsmatige beslissing is.

Broncodering: **DOPM**

Literatuurlijst

Lemaire, A.J.J. & E. van Winden, 2014. Heilige Ibis (*Threskiornis aethiopicus*) in Nederland: Verspreiding, aantalsontwikkeling en mogelijke herkomst. Sovon-rapport 2014/25. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Smits, R.R., P. van Horssen & J. van der Winden, 2010. A risk analysis of the sacred ibis in The Netherlands. Including biology and management options of this invasive species. Bureau Waardenburg, rapport 10-005. Culemborg.